פנינה לשבת

פרשת ויקהל פיקודי תשע"ה

מחשבה פנימית

(יואל אופנהיימר)

"היכן מצוי הבורא? בכל מקום שנותנים לו להיכנס"
(רבי מנחם מנדל מקוצק)

ביאור:

למדנו את הכלל שאין כפיה נוהגת ברוחניות. לכן, על האדם עצמו ורק עליו, מוטלת הזכות והאחריות לגלות את המימד הרוחני שבמציאות ובחיים. לשם כך, יש להכין להקב"ה "דירה בתחתונים".
והיכן נמצא משכנו? כפי שכתוב בפסוק "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם". במילים אחרות, המשכן של הקדושה נמצא בתוכנו!
נשמת האדם היא "חלק א-לוה ממעל". היא נמצאת טמונה עמוק, ניצוץ עדין ושקט, הממתין תחת הכוחות של האהבה העצמית הרובצות עליה. היא הנציגה של הצד של הקדושה, של הטהרה ושל אהבת הזולת ללא תנאי.
ככל שנדע לפתח אותה ולגדל אותה, כך נכניס את הבורא יותר ויותר בחיינו ובהווייתנו ובליבנו.

רפואת הנפש

(אסף אהרון מכבי)

שלום עליכם
עיוות רביעי ואחרון של הבינה נקרא **הצמדת תוויות**.
למשל: יש אדם שהוא קמצן ויש אדם שהוא כעסן וכו'...כשהוא מתנהג כך באופן קבוע אז התווית תואמת וההכללה מציאותית, הוא באמת קמצן או כעסן, אך **כשהוא מצמיד לעצמו תואר ותווית על סמך פרט חד פעמי זה עיוות.**
מוחנו אוהב לעשות סדר במציאות ולכן מתייג אותה ואת עצמו, אך כאשר אנו מסיקים מסקנות לא נכונות של תוויות זה יוצר מציאות מעוותת ולא נכונה. אנו בונים מהפרט עקרון כללי לא נכון.
לדוגמא: ילד עשה מעשה רע אז קוראים לו ילד רע. יותר נכון לומר לו עשית מעשה רע אך אתה טוב.
כשאשתך התפרצה היום שלא כהרגלה אז לא תקרא לה כעסנית רק תבין שהיום לא התגברה על מידותיה.
כשנכשלת במבחן מסוים אל תצמיד לעצמך תווית של לא יוצלח, רק תבין שכאשר תתכונן כראוי להבא תצליח וכו'.
התווית השלילית שאדם מלביש על עצמו תביא לביטחון עצמי נמוך, אי חיבור לעצמו, רגשות ומעשים שליליים, אך אי הצמדת תווית לא מציאותית תאפשר לאדם לחקור ולחפש את מהותו האמתית עד שיגלה את האור הנפלא שבעצם היותו, עצם קיומו.
א.א.

בכל שאלה והתייעצות בנוגע לטיפול יהודי (גוף ונפש) ניתן לפנות לאסף-
asaf_maccabi@walla.com
050-6717833

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית

הפרשה בדרך ה"שפת אמת"

(הרב מנחם סוכות)

<u>שכינה שורה - בישראל</u>

כשעם ישראל מצטווים לבנות "משכן" לה', התמיה היא כפולה. השאלה היא לא רק איזה צורך ומה המשמעות של הכנת "מקום" בעולם המוגבל, ל"אין סוף, למי שהוא מקומו של עולם. אלא גם, איך זה קשור? איך בניית אותו מבנה, יכול לגרום ל"הורדת" השכינה ממקומה העליון, לדירתה כאן בעולם התחתון. איך בכלל ניתן לחבר את עולם הרוח, הנאצל והנבדל, לתוך מושגים של גשמיות, לתוך עולם של חומר, המוגבל בזמן ומקום.

מצוות בניית המשכן רק מחדדת את השאלה הזו, שאלה שמקיפה בעצם את כל החיבור והקשר שמייחסת ומעניקה התורה בין העשייה הגשמית שלנו, אותן הפעולות הארציות שאנו פועלים בתוך המציאות החומרית, לבין עולם הרוח.

המדרש בפרשתנו, מוסיף כמה מילים סביב מהות מצוות בניית המשכן, מילים שאם נעמיק במשמעותן, יוכלו לשפוך אור על הנושא שעל פניו נראה כה תמוה: *"מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה" - אִם הָיוּ מִתְכַּנְסִין כָּל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְבַטֵּל אֶת הָאַהֲבָה שֶׁבֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים... "אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה, בּוֹז יָבוּז לוֹ" - אֲבָל בָּנַי, עֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ שֶׁל יְרִיעוֹת וְיָרַדְתִּי וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.*

המשכן אינו "מוריד" את השכינה לארץ. המשכן נקרא "משכן העדות", כפי שמסבירה+ הגמרא, מפני "שעדות היא לבאי עולם, ששכינה שורה **בישראל**". המשכן הוא אות וסימן על משהו הרבה יותר קדום והרבה יותר עמוק, המשכן אינו גורם, אלא מגלה משהו שבלעדיו היה נסתר.

כשקיבלנו את התורה בהר סיני נוצר קשר אהבה כל כך עמוק ביננו לבין בוראנו, שאין דבר בעולם, גם לא המעשים הרחוקים ביותר שלנו, שיוכלו לכבות את אותה אהבה. התשוקה, ההשתוקקות והדבקות הנטועים עמוק בתוכנו, הם המקשרים אותנו לאותה השראת שכינה. גם החטא, שכביכול מפריד בינינו לבין בוראנו אינו יותר ממכסה, ה"קליפות" האלו מקשים עלינו למצוא את אותה האמת שבנו. אנחנו צריכים פעולות בתוך עולם הטבע, רק בכדי לשוב ולעורר בנו את מה שנמצא כבר בתוכנו, בשביל לגלות את מהותנו הפנימית.

מצוות המשכן היא פעולה שיש בה יכולת לעורר ולהוציא מהכוח לפועל את האהבה הנטועה בנו - *כֹּל נָדִיב לִבּוֹ, יְבִיאֶהָ אֵת תְּרוּמַת ה'* – הנדיבות שמתעוררת בעת התרומה, מקשרת אותנו למשהו גדול בהרבה מאותן פרוטות היוצאות מכיסנו. בדיוק כשם שמתנה שניתנת בין שני אוהבים אינה מהות הקשר שביניהם וגם לא הגורמת לקשר, המתנה היא סימן לאהבתם ובכך גם מעוררת את האהבה שבליבם. בכך ניתן להבין יותר את כל מערך המצוות שניתנו לנו. הפעולות הן אמנם פיזיות, אך המשמעות של המצוות היא קביעת עוגנים בחיינו הגשמיים, שיחברו אותנו למי שאנחנו בתוך תוכנו.

ההבנה הזו תוכל להסביר את האריכות יוצאת הדופן שבה מתייחסת התורה לסיפור הגבלת התרומה:

וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר, מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא מִדֵּי הָעֲבֹדָה לַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָהּ: וַיְצַו מֹשֶׁה, וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵּאמֹר, אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ, וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא:

כשדבר ניתן כסימן, כמעורר, אל לנו להפכו לעיקר. עיסוק מוגזם ואובססיבי ב"מתנות", באותם פעולות חיצוניות שנועדו לגלות את הרבדים הפנימיים שבנו, לא רק שלא תוסיף, היא עלולה לגרוע. היא יכולה להפוך את האמצעי למטרה ולחסום את האפשרות להתקדם הלאה. מצוות התורה *הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה* אינה שונה מהציווי של *וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט*, היא המכוונת את הפעולה להיות מה שהיא, לא פחות ולא יותר.

הפעולה הכפולה הזו, בעלת שתי הפנים, התעוררות הנתינה, יחד עם המניעה מהיסחפות יתר ושקיעה במעשה הטכני, היא סודם של המלאכים, של *וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב*, כפי שמורה הזוהר הקדוש *אִם רָץ לְבָךְ, שׁוּב לְאָחוֹר*. ובזה משבחנו החכם מכל אדם, *מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים, בַּת נָדִיב*. כשאותם פעימות הלב, אותה התעוררות של נדיבות היא ב"נעלים", בשליטה. אין יפה ממנה.

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית

מבט פנימי על דברי חז"ל על הפרשה

(יואל אופנהיימר)

<u>הפסוק של הפרשה</u> (שמות לה)

(ב) שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה' כָּל הָעֹשֶׂה בוֹ מְלָאכָה יוּמָת:

<u>פשט הפסוק</u>

השבת מקודשת מכל הימים ודינו של מחללו מוות.

<u>האגדה על הפסוק</u> (מכילתא דרבי ישמעאל ויקהל)

כתוב אחד אומר: "שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה" [בפסוק שלנו]**, וכתוב אחד אומר: "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ"** (שמות כ)**. בזמן שישראל עושים רצונו של מקום** [הקב"ה]**,** [ששת ימים תֵּעָשֶׂה מלאכה]**, מלאכתן נעשית על ידי אחרים, וכן הוא אומר: "וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וְכֹרְמֵיכֶם** (ישעיה סא)**. וכשאינם עושים רצונו של מקום** [ששת ימים תעבוד וגו'] **מלאכתן נעשית על ידי עצמן, ולא עוד אלא: "וְעָבַדְתָּ אֶת אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֶנּוּ ה' בָּךְ בְּרָעָב וּבְצָמָא וּבְעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל"** (דברים כח)**.**

<u>נקודות למחשבה</u>

ברוב המקומות העוסקים במלאכת ששת ימי החול של השבוע, כתוב הפועל **ע.ש.ה** עם פַּתח, המבטא בניין פעיל, כמו בפסוק: "שֵׁשֶׁת יָמִים **תַּ**עֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת" (שמות כג) . אם כן, למה כתוב בפסוק שלנו אותו הפועל בבניין "נפעל" - "**תֵּ**עָשֶׂה" [עם צֵירי] - המבטא מצב סביל, משמע שהמלאכה נעשית? אגדתנו רואה בכך רמז לסדר היסטורי של חלוקת העבודה בעולם בין ישראל לעמים לגבי המלאכה שיש לבני ישראל לעשות. אם ישראל מתנהגים על פי רצון ה', המלאכה תֵּעָשֶׂה על ידי האומות ועם ישראל יוכל להתפנות לתפקידו הרוחני הייחודי, להיות ממלכת כוהנים ואור לגויים. ואם לאו, ישראל יצטרך לעשות אותה בעצמו – תַּעֲשֶׂה [אתה בעצמך]- ואפילו יצטרך לעשות את המלאכה של האומות שישלטו עליו.

- פרוש אחר לנקודה זו מביא ה"אור החיים" (רבי חיים בן משה אִבֶּן עטר) שמסביר: **"עוד ירמוז כי לא יקומו ששת ימים במלאכתם אשר הכינם ה' לעשות, אלא אם יום השביעי יהיה לכם קדש. אבל אם לא ישמרו שבת, לא יהיו הששת ימים כי שבת הוא נפש קיום העולם"**. עומדים פה למבחן יחסי הגומלין, שבין ששת ימי המעשה ליום השבת. האם השבת היא רק הפסקה ברצף זמן החול, כמו החופש הגדול המפריד בין שנות הלימודים, או שמא, יום השבת הוא הציר המרכזי של השבוע, המקרין את ברכתו לששת ימים האחרים? הצורה הסבילה של הפועל **תֵּעָשֶׂה** מרמז שהעשייה של ימי החול היא משנית ומהווה רק את הדרך להגיע לשבת, שהיא המטרה של כל פעולותינו.
- כתוב: **"וַיְכַל אֱ-לֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה"** (בראשית ב), ועל פניו נראה שהקב"ה סיים את מלאכתו ביום השביעי ולא ביום השישי? ומסביר רש"י במקום: **"מה היה העולם חסר? מנוחה! באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה"**. במובנה הרוחני, המנוחה היא ביטוי לשלמות, למצב שלא דרושה שום פעולה כדי לתקן את החיסרון. השלמות, ההשלמה והשלום הם התקווה של כל אדם. אך הם מושגים על ידי הפעולות המעשיות (תורה ומצוות) בעולם הזה. ולכן נקרא השבת "מעין עולם הבא" . כמו בעולם הבא, נהנה האדם מההכנה שהוא עשה בימי המעשה (בעולם הזה או בששת ימי המעשה). ועל משקל זה אמרו חכמנו: **"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת היאך יאכל בשבת?"** (עבודה זרה ג, א).

אור פנימי
חינוך לצמיחה רוחנית